Зміст. Уявлення про зміст формується на основі формули, запропонованої Дональдом Вокером, згідно з якою інтелектуальна біографія передбачає сукупність анкетної біографії особистості й професійної, бібліографічної й ситуаційної біографій.

Аналіз *структури* інтелектуальних біографійдає право стверджувати існування двох моделей. Основна відмінність між ними – це принцип структурування розділів: він може бути або хронологічний, або за гранями діяльності. Відзначимо, що автори здебільшого послуговуються першим принципом. Разом із тим, Юрій Капарулін послідовно розмежував життя й діяльність Олександра Рябініна-Скляревського та його професійну біографію: діяльність як воєнного ученого і як дослідника історії України.

Реципієнт інтелектуальної біографії має бути, за Сереном К'єркегором, налаштованим на розуміння ґенези, сутності інтелектуальних ідей постаті, яка стала об'єктом дослідження. Будь-який інший класифікаційний поділ навряд чи є доречним. Автор інтелектуальної біографії також має пам'ятати, що сучасний читач потребує не лінійної, одновимірної оповіді, а соціокультурних, політичних та інтелектуальних контекстів.

Tetiana Virchenko,
ORCID https://orcid.org/0000-0001-7953-2285,
Doctor of Philological Sciences, Professor,
Professor of Department of Ukrainian Literature,
Comparativistics and Grinchenko Studies,
Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Art,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine
e-mail: t.virchenko@kubg.edu.ua

A Theoretical Model of Intellectual Biography

The study attempts to propose a model of intellectual biography based on the achievements in biography for 2014–2025. The reconstruction is based on the function, author, figure, methods, subject field, structure, and recipient of intellectual biography.
Keywords: intellectual biography, theoretical model, reconstruction.

Гиріна Тетяна Сергіївна,
ORCID https://orcid.org/0000-0003-1587-8767,
докторка наук із соціальних комунікацій, професорка,
завідувачка кафедри соціальних комунікацій, словесності та культури,
факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації,
Державний податковий університет,
Ірпінь, Україна
e-mail: hirinatetyana@gmail.com

Біографічні проєкти в епоху кліпової свідомості: техніки утримання уваги в аудіоформаті

Висвітлено особливості створення й поширення біографічних подкастів у контексті феномену кліпової свідомості. Окреслено й обґрунтовано найбільш ефективні техніки утримання

уваги слухачів: наративні прийоми; кліфхенгер; персоналізація контенту; інтерактивність; якісний звуковий дизайн і оптимальна тривалість епізодів. Наведено приклади біографічних подкаст-проєктів з України, Польщі, США.
Ключові слова: біографічні подкасти, кліпова свідомість, аудіоформат, сторітелінг, медіакомунікації.

Сучасна культура характеризується явищем «кліпової свідомості» – фрагментованого, мозаїчного сприйняття інформації, що сформувалося під впливом прискореного потоку медіакліпів. Дослідники пов'язують появу цього феномену зі стрімким розвитком цифрових технологій і надлишком різнорідного контенту. Кліпове мислення проявляється в скороченні глибини уваги, уривчастості знань і поверховому перегляді матеріалів замість їхнього послідовного осмислення. Наприклад, надмірне споживання коротких відео (TikTok, Reels тощо) корелює зі зниженням самоконтролю й концентрації, а «залежність» від коротких відео ослаблює виконавчі функції уваги в мозку. Отже, «кліповість» стала нормою цифрової епохи – з її негативними рисами (роздробленість сприйняття, втрата аналітичності) та навіть певними адаптивними плюсами (захист від інформаційного перевантаження, здатність до багатозадачності).

Водночас практика показує, що попит на змістовні історії нікуди не зник – навпаки, в умовах інформаційної перенасиченості аудиторія цінує контент, який надає зв'язний сюжет і сенс. Біографії видатних особистостей якраз виконують цю функцію: через історії життя вони допомагають зрозуміти контекст епох, мотиви вчинків, навчитися на чужому досвіді. Медіатренди останніх років підтверджують інтерес до глибокого контенту: навіть молодша аудиторія подкастів прагне «занурення» в історії: тематичні блоки «суспільство і культура», «історія», «документалістика» набули популярності поряд із новинами.

Аудіоподкасти стали одним із провідних медіаформатів для біографій у цифрову еру. Цьому сприяють кілька чинників, серед яких: гнучкість прослуховування, інтимність і залученість аудіо, епізодичність і серіальність подкастів та ін. У цілому, подкасти переживають бум популярності, а їхня аудиторія на глобальному рівні щороку зростає на десятки відсотків.

Перенесення біографії в аудіоформат диктує низку труднощів, пов'язаних із розсіяною увагою сучасної публіки. Автори подкаст-біографій мають врахувати, що слухач, оточений кліповими стимулами, може швидко втратити інтерес без постійного утримання його уваги. Ключові виклики, які стоять перед авторами такого контенту, включають концентрацію сюжету, фрагментоване споживання, конкуренцію з коротким контентом, технічні й продакшн-завдання. Враховуючи перепони подібного плану, підкастерам-біографам доводиться освоювати не лише письменницьку майстерність, а й режисуру звуку, тому що їхній контент має бути конкурентним з іншими форматами й типами медіазмісту.

На основі аналізу практики успішних подкастів можна виділити низку прийомів, які допомагають подолати вказані виклики та втримати інтерес кліпово мислячої авдиторії:

сторітелінг і драматургія. Жива розповідь з елементами сюжету перетворює біографічні факти на захопливу історію. Використання діалогів, опис сцен з життя героя, відтворення конфліктів роблять подкаст схожим на аудіокнигу або радіоп'єсу;

cliffhanger (кліффгенгер). Закінчення епізоду на інтригуючому моменті – перевірений спосіб стимулювати слухача повернутися до наступної серії;

персоналізація й ефект присутності формують відчуття близького знайомства з героєм і самим сторітеллером. Емоційна залученість слухача зростає, якщо він відчуває особисту причетність, що підсилює інтимність аудіоформату;

інтерактивність аудиторії. Новітні тенденції подкастингу передбачають усе активнішу участь слухачів у створенні контенту. Ідеться про «соціальний подкастинг», коли аудиторія може впливати на випуски: ставити питання; пропонувати теми; брати участь в обговореннях на платформах; слухати подкасти наживо з можливістю фідбеку;

звуковий монтаж і дизайн. Звуки виконують роль «якорів» уваги: вони урізноманітнюють подачу, не дають слухачеві занудьгувати від монотонного голосу. Монтаж із вирізанням пауз, зайвого матеріалу підтримує динамічний темп оповіді. Дотримання оптимального темпу (не надто повільно, щоб не розсіяти увагу, але й не надто швидко, щоб було комфортно стежити за думкою) – важлива складова. Фактично, монтажер у подкасті виконує роль режисера ритму: варіюючи тривалість сцен, вставляючи перебивки, він формує свого роду аудіомонтаж кліпів всередині довшої розповіді;

короткі серії й міні-епізоди оптимально тривалістю 15–20 хв.

Професійним і змістовним прикладом цього є подкаст від Суспільного «Український культ» (Україна), у якому ведучі в розмовах з експертами досліджують знакові постаті української культури та їхній зв'язок із європейським і світовим контекстом. Кожен, приблизно годинний епізод, присвячений окремому діячу (наприклад, письменнику, журналісту й громадському діячу Іванові Франку, художниці Тетяні Яблонській, авангардистці Соні Делоне), чиє життя й творчість аналізуються захопливо й глибоко. Мета проєкту – відкрити слухачам багатство української культурної традиції через історії її видатних представників та зруйнувати міф про «провінційність» нашої культури.

«Podcast Biograficzny» (Польща) – авторський біографічний подкаст Якуба Германовича, що запрошує слухачів до «gawędy o ludziach niezwykłych» – розповідей про незвичайних людей. Кожен випуск хронометражем 30–60 хв. – це окрема біографія, часто маловідомої або забутої постаті. Наприклад, є епізоди про Євгенію Левицьку – піонерку фізичного виховання в Польщі, про князя Генрика XI П'яста, про маршала Жана-Батіста Бернадота. Ведучий захопливо переповідає життєвий шлях героїв, поєднуючи історичні факти з цікавими деталями й легендами. Подкаст належить до жанру історичного просвітництва в легкій формі й дозволяє відкрити для себе яскраві особистості різних епох. Слухати обидва проєкти можна на базових платформах і на Spotify, Apple Podcasts.

Проведений аналіз показує, що успішна медіастратегія в сфері біографій базується на поєднанні глибокого змісту з формою, дружньою до «кліпового» сприйняття. Ключові елементи такої стратегії включають сюжетність і емоційність, тобто, подачу біографії як захопливої історії з використанням драматургії, що захоплює увагу з першої хвилини й тримає через емоційні «гачки». Серіалізація й сегментація в контексті розбиття на епізоди або тематичні блоки, які легше спожити за один раз; застосування кліфхенгерів для підтримання інтересу між епізодами. Полісенсорність аудіо з точки зору активного використання можливостей звуку: музики, шумів,

різних голосів, що створюють багатошарове аудіовидовище і не дають слухачеві «відключитися». Інтерактивний і персональний підходи обумовлюють конструювання навколо подкасту спільноти, звертання до слухача як до співрозмовника, стимулювання зворотного зв'язку. Біографічний наратив у такій обгортці стає сумісним із кліповою культурою, оскільки він подає глибокі знання в розважально-динамізованій формі, що відповідає очікуванням нетерплячої аудиторії, не жертвуючи змістом. Важливо й те, що аудіоформат сам по собі певною мірою вирішує проблему уваги тому, що подкаст дозволяє поєднувати прослуховування з іншими справами, вписуючи біографічні історії в розклад сучасної людини.

Tetiana Hyrina,
ORCID https://orcid.org/0000-0003-1587-8767,
Doctor of Science in Social Communications, Professor,
Head of the Department of Social Communications, Literature and Culture,
Faculty of Social and Humanities, Technologies, Sports and Rehabilitation,
State Tax University,
Irpin, Ukraine
e-mail: hirinatetyana@gmail.com

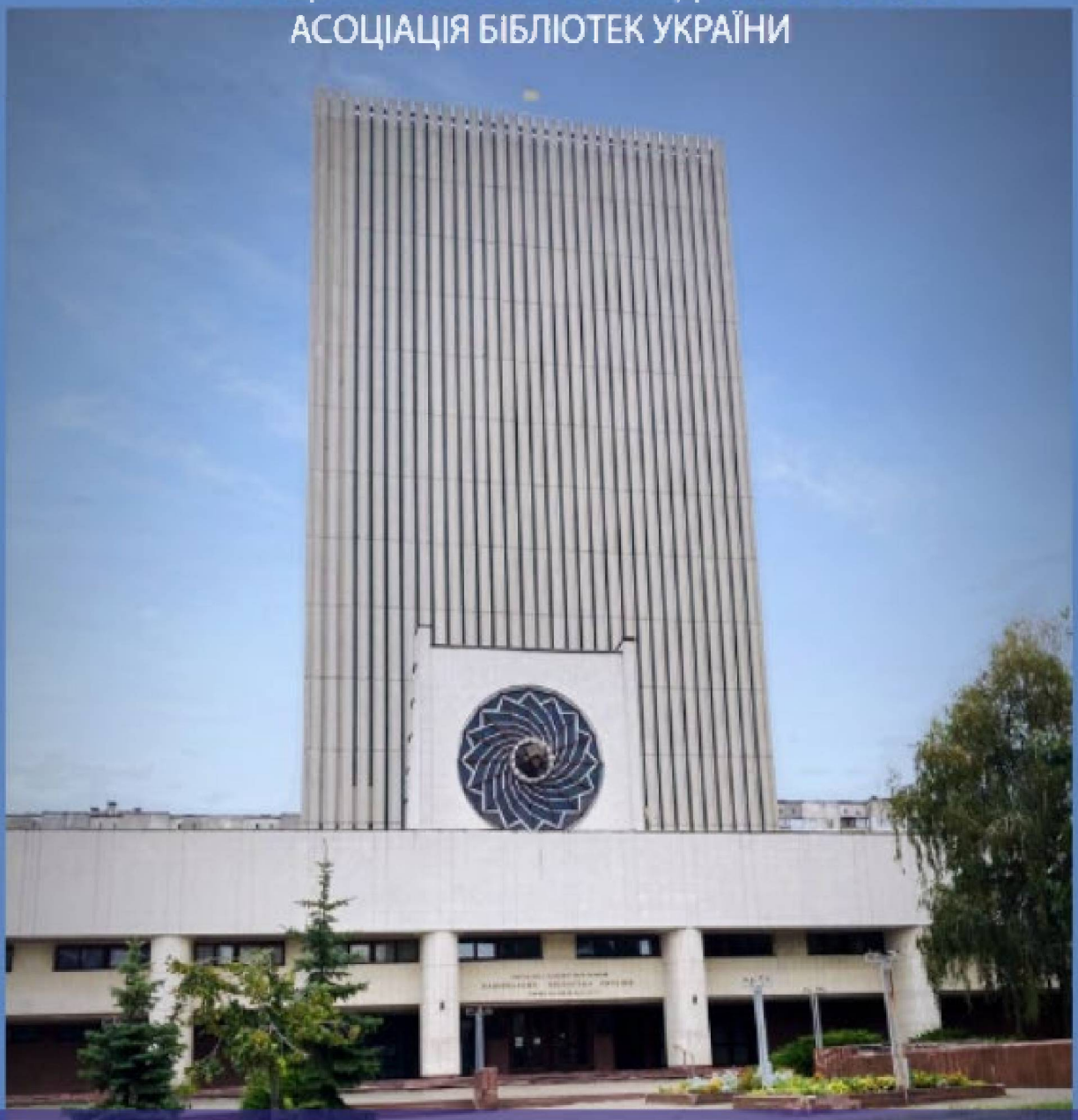
Biographical Projects in the Era of Clip Consciousness: Techniques for Maintaining Attention in Audio Format

The features of the creation and distribution of biographical podcasts in the context of the phenomenon of clip consciousness are highlighted. The most effective techniques for keeping listeners' attention are outlined and substantiated: narrative techniques, cliffhanger, content personalization, interactivity, high-quality sound design and optimal episode duration. Examples of biographical podcast projects from Ukraine, Poland and the USA are given.
Keywords: biographical podcasts, clip consciousness, audio format, storytelling, media communications.

Дядищева-Росовецька Юлія Борисівна,
ORCID https://orcid.org/0000-0003-4366-3587,
кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри стилістики та мовної комунікації,
Навчально-науковий інститут філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Київ, Україна
e-mail: dyadros@gmail.com;

Росовецький Станіслав Станіславович,
ORCID https://orcid.org/0000-0001-5569-4765,
доктор філософії у галузі філології (PhD),
незалежний дослідник,
Київ, Україна
e-mail: rosovss@hotmail.com

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНА РАДА НАН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ.

ПРІОРИТЕТИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали міжнародної наукової конференції
(Київ, 1–3 жовтня 2025 р.)

Том 1

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНА РАДА НАН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ.

ПРІОРИТЕТИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали Міжнародної наукової конференції (Київ, 1–3 жовтня 2025 р.)

Том 1

КИЇВ 2025

Затверджено до друку вченою радою Національної бібліотека України
імені В. І. Вернадського (протокол № 09 від 19.09.2025 р.)

https://doi.org/10.15407/r_nbuv.0005157
УДК 02:001:316.77]:027.021.1:021:021.64](100)(082)
Бібліотека. Наука. Комунікація. Пріоритети сьогодення та перспективи : матеріали Міжнар. наук. конф. (1–3 жовт. 2025 р.) : у 2 т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; відп. ред. О. М. Василенко. Київ, 2025. Т. 1. 528 с.

Збірник містить матеріали міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Пріоритети сьогодення та перспективи» (1–3 жовт. 2025 р.), в яких висвітлено пріоритетні напрями та актуальні питання розвитку бібліотечно-інформаційного потенціалу, проблеми функціонування наукових бібліотек в умовах воєнного стану та шляхи їх подолання, представлено результати досліджень та науково-прикладні розробки в сфері бібліотечної, інформаційної та архівної справи.

Українськими та зарубіжними фахівцями розкрито теоретичні та прикладні аспекти розбудови, використання, організації доступу до електронних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки у вебсередовищі та оптимізації бібліотечно-інформаційної діяльності задля продукування нового знання і забезпечення інформаційних потреб суспільства. Розглянуто актуальні питання щодо міжнародної взаємодії та сталого розвитку бібліотечно-інформаційного комплексу; питань відкритої науки в Україні; бібліотечно-інформаційної діяльності у сфері правового і соціально-політичного інформування; ролі бібліотеки в цифровій інфраструктурі знань; рукописної спадщини України у сьогоденні та перспективі; пошуку відповідей на виклики часу української біографіки; сьогоденних викликів і нових можливостей наукової архівної спадщини; друкованої та електронної періодики в системі документальних комунікацій; історії, сучасного стану і тенденцій розвитку наукової каталогізації стародруків і рідкісних видань; дослідження музичної культури в умовах сьогодення; наукового, освітнього та культурного простору під час війни; особливостей реагування на сучасні виклики та світовий контекст інституту президентства в Україні. Також висвітлено новітні завдання збереження бібліотечних та архівних фондів, що становлять культурне надбання України; дослідників української діаспори; дослідження єврейської історико-культурної спадщини України (до 10-річчя Української асоціації юдаїки).

Видання адресоване працівникам бібліотечно-інформаційної галузі, фахівцям документно-комунікаційної сфери, викладачам, аспірантам і студентам закладів вищої освіти.

Відповідальний редактор: О. М. Василенко

Редакційна колегія:

Л. А. Дубровіна – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; Т. Д. Антонюк – д-р іст. наук; Н. П. Бондар – канд. іст. наук; О. А. Вакульчук – д-р іст. наук; О. М. Василенко – канд. іст. наук; Т. І. Власюк – канд. техн. наук; О. В. Григоревська – д-р наук із соц. комунікацій; В. В. Добровольська – д-р наук із соц. комунікацій; М. Б. Закіров – д-р політ. наук; Л. В. Івченко – канд. мист.; Г. В. Індиченко – канд. іст. наук; Ю. М. Капіца – д-р юр. наук.; Т. В. Коваль – канд. іст. наук; Т. М. Коваль – канд. іст. наук; Ю. С. Ковтанюк – канд. іст. наук; Ю. М. Половинчак – д-р наук із соц. комунікацій; В. І. Попик – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; Г. Я. Рудий – д-р іст. наук; Я. І. Савчук – канд. біол. наук; О. П. Степченко – канд. іст. наук; В. М. Удовик – д-р наук із соц. комунікацій; В. В. Черноіваненко – канд. іст. наук; А. І. Шаповал – д-р іст. наук.

Автори несуть повну відповідальність за підбір та точність наведених фактів, цитат, власних імен, бібліографічних посилань та інших відомостей.

© Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2025

Буряк Л. І. Жіночий (авто)біографічний наратив воєнного часу: перехрестя драматичного й героїчного 412

Вернік Ю. В., Вернік О. Л. Штучний інтелект як інструмент модернізації Українського національного біографічного архіву 415

Вірченко Т. І. Теоретична модель інтелектуальної біографії 418

Гиріна Т. С. Біографічні проєкти в епоху кліпової свідомості: техніки утримання уваги в аудіоформаті 420

Дядищева-Росовецька Ю. Б., Росовецький С. С. Постать С. К. Росовецького в осмисленні сучасників (до 80-річчя від дня народження науковця й письменника) 423

Кіраль С. С., Жовтобрюх В. Ф. Критична рецепція творів Лесі Українки в рецензіях її сучасників 428

Комарянська Т. В., Котлярова Т. В. Герої України: «Велика українська енциклопедія» як потенційне джерело «Українського національного біографічного архіву» 431

Любовець Н. І. Сучасні цифрові ініціативи документування спогадів про російсько-українську війну як ресурс і новий формат репрезентації біографічного знання .. 434

Марченко Н. П. Формування наукових підходів до історичного читання дітей і підлітків у бібліотечних працівників 438

Міхно О. П. Бібліографічний апарат енциклопедичного біографічного словника «Педагоги України (друга половина XIX – початок XXI століття)»: структура, цифрова доступність і аналітичний потенціал 440

Патик В. В. Оцифровування як інструмент збереження архівної спадщини 442

Плющик О. В. Біографічний контекст наративів про собак у період російсько-української війни 444

Попик В. І. Українська біографіка перед викликами буремного часу 447

Рубан А. І. Лев Юстимович Биковський на сторінці інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці та документознавці України та світу» 451

Семешин Е. В. Йосип Вакалюк та брати Олександр і Михайло Теодоровичі 454

Скальський В. В. Елемент біографії крутянця Олександра Борозенка-Конончука 457

Стягайло В. В. Взаємини Андрія Ніковського з Іваном Липою (на основі епістолярних джерел) 459

Устиновський Д. В. Бібліографічна база даних «Леся Українка: Твори Лесі Українки. Література про життя і творчість» як інформаційне джерело 462

Фіклістова О. О. Бібліографічна шевченкіана: внесок Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у формування метабібліографії митця 464

Шалак О. І. Комунікативні засади фольклорної практики Василя Гнилосирова (1836–1900): від науки до біографії 468

Яблонська О. В. «Мій дороговказ»: Т. Шевченко в мемуарних джерелах Петра Одарченка 471